MINISTERUL SĂNĂTĂȚII

CENTRUL DE EXCELENȚĂ ÎN MEDICINĂ ȘI FARMACIE

„RAISA PACALO"

APROBAT

Șef Direcție Management Personal
Medical al Ministerului Sănătății
_____ **Vadim AFTENE**
"30" ianuarie 2016

Curriculum unității de curs

BAZELE ANTREPRENORIATULUI

Specialitatea
Îngrijirea bolnavilor 91310
Calificarea
Asistent medical

2016

Autor

DUMITRAȘ Tatiana, doctorandă, Şcoala Doctorală de Istorie, Arheologie şi Filosofie

Recenzent

COPTILEȚ Valentina, USPEE „ Constantin Stere", doctor în drept, conferenţiar universitar

Discutat

La şedinţa Catedrei Discipline socioumane

din "15" XII 2016.

Şef catedră _____ **Iulia CUPCEA**, grad didactic întîi

Aprobat

La şedinţa Consiliului metodic din 26 decembrie 2016

Proces verbal nr. 3

Coordonat

Şef Cabinet Instructiv-Metodic Republican

al Ministerului Sănătății

_____ **Diana SAVCA**

„_____" _____ 2016

CUPRINS

I. PRELIMINARII 3

II. MOTIVAȚIA, UTILITATEA UNITĂȚII DE CURS PENTRU DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ 3

III. COMPETENȚE PROFESIONALE SPECIFICE UNITĂȚII DE CURS 4

IV. ADMINISTRAREA UNITĂȚII DE CURS 7

V. REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR PE UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE 7

VI.UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚARE 8

VII. STUDIUL INDIVIDUAL GHIDAT DE PROFESOR 9

VIII. CRITERIILE DE EVALUARE A PRODUSELOR ELABORATE DE ELEV 11

IX. SUGESTII METODOLOGICE PRIVIND FORMAREA COMPETENȚELOR PROFESIONALE 11

X. SUGESTII DE EVALUARE A COMPETENȚELOR PROFESIONALE 14

XI. RESURSELE NECESARE PENTRU DESFĂȘURAREA PROCESULUI DE STUDIU 15

XII. RESURSELE DIDACTICE RECOMANDATE ELEVILOR 16

I. PRELIMINARII

Educaţia antreprenorială a devenit un element important al formării iniţiale şi continue a specialiştilor din diverse domenii, datorită contribuţiei efective pe care aceasta o are la dezvoltarea iniţiativei antreprenoriale în societate, oferirea diverselor oportunităţi de realizare în carieră şi integrare socio-profesională a specialiştilor debutanţi.

Antreprenoriatul reprezintă o oportunitate în edificarea unei cariere de succes, deoarece spiritul antreprenorial este caracteristic persoanelor cu idei noi, care pun în mişcare mecanismele creşterii economice şi contribuie la rezolvarea multiplelor probleme socio-economice ale ţării. Perspectiva integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană, globalizarea economiei mondiale, mediul concurenţial cu reguli clare şi transparente implică necesitatea de evidenţiere şi clarificare a unor concepte economice şi promovarea valorilor antreprenoriatului contemporan. Consiliul European (martie 2006) a subliniat necesitatea creării unui climat antreprenorial pozitiv general, a unor condiţii cadru care să faciliteze şi să încurajeze spiritul antreprenorial şi a recomandat statelor europene să promoveze educaţia antreprenorială în rândul tinerilor. Recomandarea Parlamentului şi a Consiliului European (18 decembrie 2006) privind competenţele fundamentale pentru învăţarea pe tot parcursul vieţii identifică ***spiritul de iniţiativă şi antreprenoriat*** drept una dintre cele opt competenţe fundamentale, care trebuie formată în cadrul învăţământului preuniversitar şi profesional.

Sistemul educaţional din Republica Moldova oferă oportunităţi pentru realizarea educaţiei antreprenoriale prin disciplinele opţionale din învăţământul preuniversitar, dar şi prin introducerea unităţii de curs obligatorii „Bazele Antreprenoriatului" în planul cadru pentru învăţământul secundar profesional. Promovarea atitudinilor şi comportamentelor proprii spiritului antreprenorial este acum realizată în cadrul unităţii de curs obligatorii Bazele antreprenoriatului.

II. MOTIVAŢIA, UTILITATEA UNITĂŢII DE CURS PENTRU DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ

Predarea acestei unităţi de curs este deosebit de eficace în cadrul formării profesionale iniţiale, deoarece elevii sunt aproape de încadrarea în muncă, iar desfăşurarea unei activităţi independente poate reprezenta o opţiune importantă pentru dezvoltarea carierei acestora. Subiectele de studiu şi resursele procedurale, vizate de Bazele antreprenoriatului, oferă elevilor instrumente reale pentru creativitate, rezolvare eficientă a situaţiilor-problemă, analiză obiectivă a ideilor de afaceri, comunicare eficientă în stabilirea relaţiilor de parteneriat în mediul profesional, conducere şi

evaluare a oricărui proiect prin asumarea conştientă a riscurilor ce ţin de realizarea acestuia. Elevii se por simţi mult mai siguri de sine în ceea ce priveşte înfiinţarea propriei lor afaceri, dacă îşi vor putea testa ideile într-un mediu educaţional propice.

Beneficiile educaţiei antreprenoriale nu se limitează doar la stimularea înfiinţării noilor afaceri inovatoare şi creării locurilor de muncă. Antreprenoriatul şi spiritul antreprenorial presupun un set de competenţe necesare tuturor, ajutând persoanele să devină mai creative şi mai sigure în orice activitate pe care o întreprind în context social şi cotidian.

În procesul de elaborare a curriculum-ului au fost luaţi în consideraţie următorii factori:

• *necesitatea ajustării ofertei educaţionale la cerinţele actuale ale pieţei muncii;*

• *experienţa naţională şi internaţională de elaborare a curriculum-ului unităţii de curs;*

• *necesitatea de a oferi un răspuns adecvat cerinţelor sociale, exprimate în termeni de finalităţi de instruire evaluabile, achiziţionate la încheierea procesului de instruire profesională.*

Unitatea de curs Bazele antreprenoriatului reprezintă o iniţiere a elevilor în conceptele de bază ale antreprenoriatului şi urmăreşte dezvoltarea la elevi a competenţelor, ce le vor permite valorificarea eficientă a propriului potenţial, iar în perspectivă, iniţierea şi gestionarea eficientă a unor activităţi antreprenoriale.

În cadrul unităţii de curs se prezintă sub o formă explicită şi accesibilă noţiunile generale referitoare la activitatea antreprenorială, caracteristica bazei legislative şi a modalităţilor de lansare şi gestionare a unei afaceri, strategiile şi reperele esenţiale în elaborarea planului de afaceri, precum şi diverse opţiuni de finanţare şi susţinere a activităţii de antreprenoriat.

Conform legislaţiei Republicii Moldova („Legea cu privire la antreprenoriat şi întreprinderi" Nr.845-XII. din 03.1.1992), ***antreprenoriatul*** este definit ca: *activitatea de fabricare a producţiei, de executare a lucrărilor şi prestare a serviciilor, desfăşurate de cetăţeni şi de asociaţiile acestora în mod independent, din propria iniţiativă, în numele lor, pe riscul propriu şi sub răspunderea lor patrimonială, cu scopul de a-şi asigura o sursă permanentă de venituri.*

III. COMPETENŢE PROFESIONALE SPECIFICE UNITĂŢII DE CURS

În cadrul învăţământului secundar profesional din Republica Moldova, acest concept poate fi valorificat prin formarea şi dezvoltarea la elevi a competenţelor specifice unităţii de curs Bazele antreprenoriatului.

În abordarea conceptuală psihopedagogică, competenţa reprezintă un ansamblu integrat de cunoştinţe, capacităţi, atitudini exersate adecvat şi spontan în diferite situaţii, mobilizând, reorganizând resursele interne şi externe pentru atingerea unui scop sau scopuri în contextul experienţei sociale autentice.*(Dr. Lia Sclifos)* Din perspectiva abordării pe competenţe, curriculum-ul la unitatea de curs Bazele antreprenoriatului este orientat spre formarea ***competenţelor antreprenoriale***, ce se referă la capacitatea elevului de a-şi valorifica ideile inedite de afaceri în practică. Aceasta include creativitatea, inovaţia, asumarea de riscuri, precum şi capacitatea elevului de a planifica şi de a conduce proiecte în scopul atingerii unor obiective bine determinate. Toate acestea vor servi drept reper pentru elevi nu numai în viaţa lor de zi cu zi, dar şi la locul de muncă, făcându-i conştienţi de contextul muncii lor, capabili să profite de oportunităţi, constituind, în acelaşi timp, temelia pentru deprinderi şi cunoştinţe mult mai specifice cerute de piaţa forţei de muncă. Aceasta presupune, de asemeni, conştientizarea valorilor etice şi promovarea bunei guvernări.

Competenţa antreprenorială şi spirit de iniţiativă solicită în procesul de formare următoarele componente:

- ***Cunoştinţe*** – Cunoştinţele necesare includ informaţii privind oportunităţile pentru activităţi personale, profesionale şi/sau de afaceri, contextul în care oamenii trăiesc şi lucrează. Ele asigură o bună cunoaştere a domeniului antreprenoriatului, a oportunităţilor şi provocărilor cu care se confruntă un antreprenor.
- ***Abilităţi*** - Abilităţile se raportează la managementul de proiect pro activ (incluzând, de exemplu, abilitatea de a planifica, organiza, gestiona, conduce şi delega, analiza, comunica, raporta, evalua şi înregistra), reprezentarea efectivă şi negociere, precum şi la capacitatea de a lucra atât individual, cât şi în colaborare cu echipa. Formarea capacităţii de a aprecia şi identifica punctele tari şi slabe, de a evalua şi de a-şi asuma riscuri când ele sunt justificate, este una esenţială.
- ***Atitudini*** - O atitudine antreprenorială se caracterizează prin iniţiativă, poziţie pro activă în viaţa personală şi social-economica, precum şi în activităţile de muncă. Aceasta include, de asemenea, o motivare şi o determinare în realizarea obiectivelor propuse, căutarea soluţiilor acolo unde alţii văd doar probleme, inclusiv şi la locul de muncă. Elevii trebuie să fie, de asemenea, conştienţi de latura etică a activităţii de antreprenoriat. Misiunea de a forma şi dezvolta aceste componente îi revine unităţii de curs Bazele antreprenoriatului.

Locul acestei unităţi de curs în oferta educaţionala pentru învăţământul secundar profesional se justifică prin următoarele *dimensiuni ale educaţiei antreprenoriale*:

• **descriptiv-informativă**. vizând însuşirea cunoştinţelor generale despre antreprenoriat. idei şi oportunităţi de iniţiere. dezvoltare şi reuşită a unei afaceri;

• **normativă**. referitoare la însuşirea unor cunoştinţe privind normele juridice care reglementează activitatea antreprenorială;

• **interogativ-reflexivă şi valorizatoare**. care are în vedere dezvoltarea capacităţii de reflecţie critică asupra principiilor etice. formarea atitudinilor necesare în relaţiile caracteristice unui mediu de afaceri;

• **practică**. ceea ce presupune exersarea de comportamente antreprenoriale şi democratice .

Curriculum-ul la unitatea de curs Bazele antreprenoriatului este axat pe următoarele principii: axarea pe finalităţi de învăţare, integrarea teoriei cu practica. învăţarea interactivă centrată pe elev. perspectiva integrării profesionale.

• ***Axarea pe finalităţi de învăţare*** *orientează procesul educaţional către un şir de rezultate scontate/competenţe. care reflectă ceea ce se aşteaptă de la un elev să cunoască, să înţeleagă şi să fie capabil să execute/demonstreze la finalizarea fiecărui modul curricular. Procesul educaţional este bazat pe învăţare prin cooperare şi muncă în echipă. Elevii activează în comunităţile lor, colaborează cu antreprenori din localitate şi alte grupuri în afara sălilor de clasă.*

• ***Integrarea teoriei cu practica*** *presupune că tot ceea ce se învaţă în procesul didactic urmează să se valorifice în cadrul activităţilor practice, asigurând formarea şi dezvoltarea competenţelor generale şi specifice unităţii de curs. Profesorul asigură integritatea academică a programului prin crearea de oportunităţi pentru ca elevii să stăpânească anumite competenţe de bază în timpul elaborării planului de afaceri. Elevii şi profesorii lucrează împreună asupra unor idei/proiecte de afaceri care reflectă nevoile. dorinţele şi preocupările elevilor.*

• ***Învăţarea interactivă centrată pe elev*** *presupune adoptarea unui demers de învăţare activă prin realizarea unor activităţi individuale sau în grup, în care elevul acţionează independent, soluţionează probleme, ia decizii mai puţin influenţate şi îşi asumă responsabilitate pentru propriile acţiuni. Profesorii modelează atitudini antreprenoriale prin punerea în aplicare a politicilor şi practicilor care să permită elevilor de a gândi şi lucra creativ.*

• ***Perspectiva integrării profesionale*** *presupune utilizarea în calitate de metode de învăţare a studiilor de caz, proiectelor, situaţiilor de problemă, care ar stimula gândirea critică a elevului, astfel încât procesul de învăţare să devină mai dinamic şi mai eficient pentru beneficiari. Cursul oferă elevilor o procesul de învăţare să devină mai dinamic şi mai eficient pentru beneficiari. Cursul oferă elevilor o posibilitate amplă pentru reflecţie conştientă şi grijulie asupra profesiei lor.*

Programul include o evaluare continuă şi obiectivă a competenţelor formate, asigurându-le astfel şanse .

Identificăm următoarele competenţe profesionale specifice unităţii de curs:

- ✓ *Valorificarea oportunităţilor în dezvoltarea personală şi profesională*
- ✓ *Organizarea activităţilor cu caracter antreprenorial*
- ✓ *Gestionarea resurselor financiare în diverse contexte*
- ✓ *Promovarea şi realizarea bunurilor/serviciilor produse*
- ✓ *Elaborarea şi prezentarea unui plan de afaceri*

IV ADMINISTRAREA UNITĂŢII DE CURS

Codul unităţii de curs	Denumirea unităţii de curs	Semestru	Numărul de ore			Modalitatea de evaluare	Numărul de credite
			Total	Teorie	Studiul individual		
U.09O.008	Bazele antreprenoriatului	IX	48	30	10	Examen	2

V. REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR PE UNITĂŢI DE ÎNVĂŢARE

Nr. crt.	*Unităţi de învăţare*	*Total ore*	*Numărul de ore*	*Studiu individual*
			Contact direct	
			Teorie	
1.	Antreprenoriatul – o opţiune de carieră profesională	6	4	2
2.	Elemente de management şi gestionarea riscurilor	4	2	2
3	**Lecţie de evaluare nr.1**	2	2	
4.	Finanţarea şi evidenţa activităţii antreprenoriale	8	6	2
5.	Marketingul afacerii	6	4	2
6.	**Lecţie de evaluare nr.2**	2	2	
7.	Planificarea unei afaceri	10	8	2

8.	**Lecţie de evaluare nr.3**	2	2	
9.	**Examen**	8		
	Total ore	48		

VI. UNITĂŢILE DE ÎNVĂŢARE

Unităţi de competenţă	Unităţi de conţinut
1.Antreprenoriatul – o opţiune de carieră profesională	
1.1.Analizarea cadrului legal pentru activitatea antreprenorială în Republica Moldova. 1.2. Aprecierea antreprenoriatului în Republica Moldova şi rolul acestuia în economia ţării. 1.3. Analizarea opţiunilor de lansare a unei afaceri. 1.4. Identificarea primilor paşi spre o afacere reuşită. 1.5. Aprecierea impozitelor plătite de către antreprenori	1.1.Cadrul legal pentru activitatea antreprenorială în Republica Moldova. 1.2.Antreprenoriatul în Republica Moldova şi rolul acestuia în economia ţării. 1.3.Opţiuni de lansare a unei afaceri. 1.4.Primii paşi spre o afacere reuşită. 1.5. Impozitele plătite de către antreprenori

2. Elemente de management şi gestionare a riscurilor	
2.1. Identificarea aspectelor generale privind gestionarea unei afaceri. 2.2. Aprecierea organizării şi coordonării unei activităţi antreprenoriale. 2.3.Aprecierea motivării angajaţilor. 2.4.Aprecierea riscurilor în activitatea de antreprenoriat şi gestionarea acestora.	2.1.Aspecte generale privind gestionarea unei afaceri. 2.2.Organizarea şi coordonarea unei activităţi antreprenoriale. 2.3.Motivarea angajaţilor. 2.4.Riscurile în activitatea de antreprenoriat şi gestionarea acestora.
3. Finanţarea şi evidenţa activităţii antreprenoriale	
3.1.Identificarea capitalului necesar pentru afacerea proprie. 3.2. Analizarea surselor de finanţare a afacerii.	3.1.Capitalul necesar pentru afacerea proprie. 3.2.Sursele de finanţare a afacerii. 3.3.Eficienţa economico-financiară a afacerii.

3.3.Analizarea eficienţei economico-financiare a afacerii. 3.4.Descrierea noţiunilor fundamentale de evidenţă contabilă. 3.5.Analizarea structurii şi a elementelor de bază ale unui bilanţ contabil. 3.6. Descrierea conturilor contabile.	3.4.Noţiuni fundamentale de evidenţă contabilă. 3.5.Structura şi elementele de bază ale unui bilanţ contabil. 3.6.Conturi contabile.
4. Marketingul afacerii	
4.1.Descrierea noţiunilor generale de marketing. 4.2.Cercetarea de piaţă. 4.3.Analizarea concurenţei şi segmentarea pieţii. 4.4.Aprecierea produsului prin : bunuri şi servicii. 4.5.Aprecierea formării preţului. 4.6.Demonstrarea relaţiei: promovarea. plasarea şi distribuţia.	4.1.Noţiuni generale de marketing 4.2.Cercetarea de piaţă 4.3.Concurenţa şi segmentarea pieţii 4.4.Produsul: bunuri şi servicii 4.5.Formarea preţului 4.6.Promovarea, plasarea şi distribuţia.
5. Planificarea unei afaceri	
5.1. Indentificarea scopului planificării 5.2.Analizarea structurii planului de afaceri 5.3.Analizarea planului de marketing 5.4.Analizarea planului operaţional 5.5.Determinarea necesarului de resurse umane. 5.6. Analizarea planului de finanţare. 5.7. Realizarea planului de afaceri.	5.1.Scopul planificării. 5.2.Structura planului de afaceri. 5.3.Planul de marketing. 5.4.Planul operaţional. 5.5.Necesarul de resurse umane. 5.6.Planul de finanţare. 5.7.Elaborarea prezentării planului de afaceri.
6.Examen	

VII. STUDIU INDIVIDUAL GHIDAT DE PROFESOR

Materii pentru studiul individual	Produse de elaborat	Modalităţi de evaluare	Termeni de realizare
1. Antreprenoriatul o opţiune reală în carieră			
A fi sau a nu fi antreprenor: despre antreprenoriat şi antreprenori şi cum este	Proiect de grup: Alcătuirea portretului unui antreprenor de succes	Aprecierea cu notă a proiectului de grup	2 ore

un antreprenor de succes			
2. Controlul afacerii			
Evaluarea profesională a angajaţilor	Identificarea indicatorilor de eficienţă a muncii în baza unui raport privind: o productivitatea muncii; o calitatea procesului de producţie. o eficienţa utilizării resurselor;	Aprecierea raportului cu notă	2 ore
3. Venituri şi cheltuieli			
Cheltuielile şi înregistrarea lor	Rezolvarea unui studiu de caz pentru determinarea: o Veniturilor şi cheltuielilor o Fluxului de numerar o Rezultatului financiar al afaceri	Aprecierea cu notă a rezolvării unui studiu de caz	2 ore
4.Piaţa şi clienţii			
Clienţii şi nevoile lor	Elaborarea şi aplicarea unui chestionar de studiere a necesităţilor consumatorului referitor la produsul/serviciul propus	Aprecierea cu notă a chestionarului	2 ore
5. Planul de finanţare			
Sursele financiare necesare pentru lansarea afacerii proprii	Elaborarea planului financiar al propriei afaceri	Aprecierea cu notă a planului finaciar	2 ore

VIII. CRITERIILE DE EVALUARE A PRODUSELOR ELABORATE DE ELEV

Produsul evaluat	Criteriile de evaluare
1.Proiectul	-să identifice un antreprenor de succes; -să analizeze trăsăturile personalității antreprenorului de succes; -să aprecieze contribuția subiectului dat în rezolvarea situației financiare a țării.
2.Raportul	-să descrie indicatorii eficienței muncii: -să analizeze productivitatea muncii; - să compare calitatea procesului de producţie; -să aprecieze eficienţa utilizării resurselor; -să traseze concluziile raportului.
3.Studiul de caz	-să identifice un model de afacere (comerț, social etc); -să analizeze veniturile şi cheltuielile afacerii vizate; -să analizeze fluxul de numerar; -să aprecieze rezultatul financiar al afaceri.
4.Chestionarul	-să alcătuiască cel puțin 7 întrebări clare, concrete: -să ofere întrebări deschise, comprehensive; - eșanitonul vizat să cuprindă cel puțin 15 persoane; -să prezinte rezultatele ce țin de necesitățile consumatorului referitor la produsul/serviciul propus, în formă grafică
5.Planul financiar	-planul financiar să cuprindă o analiză minuțioasă pentru perioada de trei ani: a.pentru primul an de activitate: fluxul de mijloace bănești - lunar; rezultatele financiare – pe trimestre; bilanțul contabil – pe trimestre ; b. pentru al doilea an de activitate: fluxul de mijloace bănești – pe trimestre; rezultatele financiare –pe trimestre; bilanțul contabil – pe trimestre; c.pentru al treilea an: fluxul de mijloace bănești, rezultatele financiare –pe an; bilanțul contabil – pe an.

IX. SUGESTII METODOLOGICE PRIVIND FORMAREA COMPETENȚELOR PROFESIONALE

Procesul de predare-învăţare a unităţii de curs Bazele antreprenoriatului se produce în baza unei abordări strategice. Predarea cursului implică gândire strategică şi creativă, care face posibilă stăpânirea cu succes a situaţiilor de învăţare.

Unitatea de curs Bazele antreprenoriatului are un pronunţat caracter aplicativ şi presupune accentuarea dimensiunii acţionale în formarea personalităţii elevului. Curriculum-ul dat este centrat pe elev şi adoptă o abordare practică de „învăţare prin acţiune", introduce o serie de metode şi tehnici de învăţare care stimulează implicarea activă a elevului în procesul educaţional şi asumarea responsabilităţii pentru propria formare. Metodologia aplicată schimbă accentul în procesul de instruire de la profesor spre elev. Profesorul devine organizator, facilitator şi coordonator al

experienţei de învăţare relevante pentru elevi, realizând, în acest mod, legătura directă între ce se învaţă şi de ce se învaţă. În aceste condiţii, subiectul autentic al instruirii va fi elevul şi, în consecinţă, strategia didactică va fi proiectată în acest sens.

Centrarea pe elev ca subiect al activităţii instructiv-educative în cadrul unităţii de curs Bazele antreprenoriatului şi orientarea acesteia spre formarea competenţelor specifice presupun respectarea unor exigenţe ale învăţării durabile, printre care:

- ✓ *utilizarea metodelor interactive;*
- ✓ *realizarea diverselor activităţi pentru exersarea competenţelor antreprenoriale, utilizarea calculatorului în exerciţii de simulare a derulării, monitorizării şi evaluării afacerii, care pot apropia procesul de predare-învăţare de realitatea economică;*
- ✓ *operarea cu diferite alternative explicative în interpretarea unor fapte, fenomene, procese economice, care va contribui în continuare la dezvoltarea unui comportament competitiv şi raţional în utilizarea resurselor disponibile.*

În cadrul activităţilor organizate la ore, elevii şi profesorii utilizează practic diverse strategii de învăţare, menite să formeze competenţele specifice, ce ar permite valorificarea eficientă a propriului potenţial şi, în perspectivă, iniţierea şi gestionarea eficientă a propriei afaceri (de exemplu, *frizerie, patiserie, servicii auto, prestarea de servicii ca electrician ş.a.*).

În acest caz, procesul didactic se focalizează pe formarea competenţelor specifice unităţii de curs. Pentru aceasta, activitatea didactică trebuie să pornească de la *valorificarea oportunităţilor; transpunerea unei idei în practică; curajul de a se confrunta cu problemele şi capacitatea de a le soluţiona; acceptarea implicaţiilor propriilor alegeri; perceperea activităţilor independente drept o alegere profesională valoroasă; gestionarea responsabilă a resurselor şi a banilor; înţelegerea modului în care organizaţiile funcţionează în societate.* Ulterior, demersul didactic se va axa pe abilităţile specifice care vor ajuta elevii să-şi înfiinţeze propria afacere în timpul sau după încheierea studiilor.

Această strategie va contribui la crearea cadrului educaţional care încurajează interacţiunea socială pozitivă, motivaţia intrinsecă şi angajarea conştientă a elevului în procesul de activitate economică. Indiferent de domeniul formării profesionale, modalitatea cea mai eficace pentru atingerea finalităţilor curriculare este de a determina elevii să participe la proiecte şi activităţi practice, în care se pune accentul pe învăţarea prin practică şi se câştigă experienţă reală în antreprenoriat.

Educaţia centrată pe experienţă este esenţială pentru promovarea spiritului antreprenorial şi formarea competenţei antreprenoriale. Rezultate deosebit de bune pot fi obţinute, dacă se lucrează în grupuri mici, se aplică tehnici interactive, cum ar fi:, Mozaic, *STAD – metoda învăţării în grupuri mici, TGT – metoda turnirului între echipe, , Simulările computerizate şi jocurile de afaceri, Harta cognitivă sau harta conceptuală, Matricele, Lanţurile cognitive, Fishbone maps (scheletul de peşte), Diagrama cauza-efect, Pânza de păianjen, Brainstorming, metoda Pălăriilor gânditoare, Masa rotundă, Interviul de grup, Studiul de caz, Incidentul critic, Phillips 6/6, Tehnica 6/3/5, Controversa creativă, Fishbowl (tehnica acvariului), Patru colţuri, Metoda Frisco, Sinectica, Metoda Delphi, Portofoliul individual şi de grup, Firme de exerciţiu create de elevi, Vizitarea întreprinderilor şi stagiile de practică si altele,* care vor contribui la formarea competenţelor specifice unităţii de curs Bazele antreprenoriatului.

Exerciţiile practice care includ constituirea şi administrarea *firmelor de exerciţiu* şi ale *întreprinderilor create de elevi* (atât virtuale cât şi reale) sunt suficient de răspândite în şcolile profesionale din spaţiul est-european. În unele cazuri, activităţile sunt integrate în cursul şcolar obligatoriu la Bazele antreprenoriatului. În alte cazuri, acestea fac parte din activităţile opţionale sau extraşcolare. Astfel, elevii dobândesc cunoştinţe şi abilităţi care îi ajută să devină oameni de succes în viitor şi să conştientizeze asumarea riscurilor şi responsabilităţilor pentru activităţile realizate în domeniul antreprenorial. Resursele didactice de bază în predarea unităţii de curs constau din manuale şi suporturi de curs la diferite module, însoţite de prezentări PPT. Pentru dezbateri şi simulări de laborator sunt disponibile Studii de caz şi diverse situaţii-probleme. Curriculum-ul la Bazele antreprenoriatului oferă profesorilor diferite posibilităţi de abordare didactică a unităţii de curs. Oricare ar fi opţiunea didactică a profesorului, aceasta se va dovedi utilă, incitantă, dacă va reuşi să antreneze elevii în activităţi de învăţare atrăgătoare, care să răspundă intereselor şi experienţei de viaţă ale grupului ţintă.

O importanţă deosebită o are legătura permanentă a unităţii de curs cu realitatea şi mediul înconjurător, experienţa de viaţă a elevilor, a părinţilor acestora şi oamenilor de afaceri, ceea ce accentuează caracterul aplicativ - practic al unităţii de curs.

Spiritul antreprenorial ce se doreşte cultivat prin prezentul curriculum, trebuie să formeze şi să dezvolte la elevi, potenţiali antreprenori, spiritul de fair-play, raporturi corecte cu legea, cu instituţiile de stat sau non-guvernamentale, cu competitorii sau cu partenerii de afaceri. Profesorul convins el însuşi că afacerile pot fi "curate" şi "de succes" în acelaşi timp, că afacerile au ca scop avantajul personal, dar şi al comunităţii, avantajul reciproc, va fi cel care îşi va convinge, în cele din

urmă, elevii că afacerile, profitul, etica şi legea nu se contrazic, ci, dimpotrivă, trebuie gândite şi practicate numai împreună.

Privit într-un context mai larg, spiritul antreprenorial presupune abordarea unui comportament civic pro-activ, intolerant faţă de ne-respectarea legii de către orice membru al societăţii, orientat spre dezvoltarea socio-economică a ţării şi a comunităţii, spre crearea unui mediu mai bun de afaceri cu respectarea principiului solidarităţii sociale.

X. SUGESTII DE EVALUARE A COMPETENŢELOR PROFESIONALE

Pentru o evaluare eficientă a finalităţilor în cadrul cursului este necesar să se pună accent pe aprecierea procesului de învăţare, a competenţelor achiziţionate, a progresului realizat, a produselor activităţii elevilor. Obiectivele evaluării vor pune accent pe progresul personal, atitudinile faţă de comunitatea de afaceri şi faţă de propria persoană, interesele privind evoluţia personală în diferite activităţi profesionale şi dorinţa dea obţine succes în propria activitate antreprenorială.

Fiecare cadru didactic va proiecta o activitatăţi de recapitulare şi evaluare, unde, alături de formele şi instrumentele clasice de evaluare - *bateriile de item şi teste*, bune de evaluat cunoştinţele şi abilităţile, trebuie să vină *seturi de situaţii-probleme, situaţii de integrare care creează contextul necesar pentru evaluarea competenţelor.*

Din această perspectivă fiecare cadru didactic se va strădui să-şi creeze/acumuleze probleme autentice, situaţii de integrare simulate sau autentice adecvate competenţelor evaluate şi nivelului de studii. Fiecare competenţă specifică, stipulată de curriculum, are proiectate finalităţi la nivel de modul ceea ce facilitează procesul de formulare a diferitor tipuri de probleme, studii de caz, sarcini complexe, ce ar facilita evaluarea acestora.

În acest scop, se recomandă utilizarea unor forme şi instrumente complementare de evaluare, cum ar fi *proiectul, portofoliul, studiile de caz, prezentări cu elaborarea de suporturi PPS, autoevaluarea ş.a.* Evaluarea competenţelor are la bază situaţii de integrare, studii de caz, utilizînd tehnici interactive complexe de tipul proiectelor şi portofoliilor, care au un rol deosebit în dezvoltarea capacităţii de integrare şi în formarea/evaluarea competenţelor specifice, inclusiv a competenţei antreprenoriale. Situaţiile de integrare vor fi urmate de sarcini concise şi clare, limita de timp şi, uneori de volum, alte condiţii de realizare.

Studiul de caz, de regulă, nu este o operaţie individuală şi nici nu se poate opri doar la propunerea unor soluţii. Analiza soluţiilor şi ierarhizarea lor, în analiza SWOT sau în altă tehnică,

este partea cea mai importantă a studiului de caz. Fireşte, sarcina dată urmează a fi ajustată la nivelul de cunoştinţe şi de pregătire al elevului, implicând şi o descriere minuţioasă a modului de evaluare. Evaluarea unor produse specifice, a proiectelor şi a portofoliilor permite o apreciere transversală a competenţelor şi are o durată mai mare de realizare. Prin urmare, evaluarea portofoliului trebuie stabilită preventiv, astfel încât elevul să ştie cât timp are la dispoziţie pentru a-l completa. Important e ca acesta să aibă o structură clară, să aibă materialele elaborate bine ordonate, analizate şi prezentate adecvat.

În evaluarea formativă, dincolo de testele de evaluare este important să li se ofere elevilor posibilitatea de a se exprima liber asupra a ceea ce au înţeles/sau nu, asupra nedumeririlor, asupra a ceea ce cred ei că le-ar fi util pentru clarificarea problemelor puse în discuţie, asupra aspectelor care li s-au părut interesante/mai puţin interesante, necesare sau nu.

Evaluarea finală la unitatea de curs „Bazele Antreprenoriatului" se doreşte a fi una autentică şi axată pe succes. Activitatea finală pune accent pe formarea competenţei de a elabora şi prezenta Planul unei afaceri, deoarece ea include componente ce reflectă direct competenţele specifice evaluate deja. Astfel are loc un proces integrator ce facilitează dezvoltarea competenţei de bază a unităţii de curs – competenţa de antreprenoriat. Planul de afaceri va fi evaluat în baza unor criterii şi indicatori stabiliţi apriori de către profesori şi elevi. Toate criteriile de evaluare trebuie să fie anunţate elevilor la etapa de demarare a cursului.

Atât profesorii care sunt implicaţi în predarea unităţii de curs, cât şi elevii, trebuie să conştientizeze faptul că competenţa antreprenorială este finalitatea de bază.

XI. RESURSELE NECESARE PENTRU DESFĂŞURAREA PROCESULUI DE STUDIU

Pentru o instruirea eficientă a elevilor la unitatea de curs **Bazele antreprenoriatului**, sălile de curs trebuie să corespundă cerinţelor în vigoare care sunt prezente la etapa actuală. Sălile de curs trebuie să fie spaţioase şi luminoase, este necesară prezenţa următoarelor componente - televizor, laptop sau calculator, internet, imprimantă pentru a realiza tehnicile de stimulare a creativităţii, cretă, tablă, masă şi scaun pentru cadrul didactic, mese şi scaune pentru elevi, curriculum la unitatea de curs, portofolii didactic-metodice tematice, seturi de materiale pentru evaluare, planul tematic al unităţii de curs, sursele bibliografice etc.

XII. RESURSELE DIDACTICE RECOMANDATE ELEVILOR

Denumirea resursei	Locul în care pot fi consultată/accesată/procurată resursa	Numărul de exemplare disponibile
1.Legea nr. 845-XII din 03.01.1992 „Cu privire la antreprenoriat şi întreprinderi".	http://lex.justice.md/viewdoc.php?id=311735&lang=1	nelimitat
2. Legea nr. 206-XVI din 7.06.2006 „Privind susţinerea sectorului întreprinderilor mici şi mijlocii".	http://www.cehia.mfa.md/img/docs/Ghid_legislativ_antreprenoriat_2009.pdf	nelimitat
3.Legea nr. 220-XVI 19.10.2007 „Cu privire la înregistrarea de stat a persoanelor juridice şi a întreprinzătorilor individuali".	http://lex.justice.md/md/326009/	nelimitat
4.Legea R.M. nr. 1265-XV/2000 „Cu privire la înregistrarea de stat a întreprinderilor şi organizaţiilor".	http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&id=311566	nelimitat
5. Legea nr. 451-XV din 30.07.2001" Privind reglementarea prin licenţiere a activităţii de întreprinzător"	http://lex.justice.md/md/313293/	nelimitat
6.Legea nr. 160 din 22.07.2011 „Cu privire la actele permisive".	http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&id=340497	nelimitat
7.Legea R.M. nr. 206-XVI /2006 "Privind susţinerea sectorului întreprinderilor mici şi mijlocii".	http://lex.justice.md/document_rom.php?id=A1FF626A:DAEE01B1	nelimitat

8.Legea nr. 93-XIV din 15.06.1998 „Cu privire la patenta de întreprinzător".	http://www.odimm.md/files/ro/pdf/publicatii/ghid_2011.pdf	nelimitat
9.Legea nr. 135-XVI din 14.06.2007 „Privind societăţile cu răspundere limitată".	http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=324892&lang=1	nelimitat
10.Legea R.M. nr. 1103-XIV din 30.06.2000 „Cu privire la protecţia concurenţei "	http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=312910	nelimitat
11.Codul Civil al R.M. Legea nr. 1107-XV. din 06.06.2002.Publicat în Monitorul Oficial Nr. 82-86/661 din22.06.2002Codul Fiscal din R.M. Legea nr. 1163-XII din 24 aprilie 1997	http://lex.justice.md/md/325085/	nelimitat
12.Codul Muncii al R.M. elaborat în 2003 şi publicat în *Monitorul Oficial* Nr. 159-162/648 din 29.07.2003.	http://lex.justice.md/md/326757/	nelimitat
13.H.G. nr. 926 din 12.07.2002 „Privind aprobarea tarifelor la serviciile cu plata, prestate de Camera Înregistrării de Stat	http://lex.justice.md/md/296949/	nelimitat
14.H.G. nr. 474 din 28.04.1998 „Cu privire la aplicarea maşinilor de casă şi control cu memorie Fiscala pentru efectuarea decontărilor în numerar"	http://lex.justice.md/document_rom.php?id=8C7B5245:0E34D52B	nelimitat
15. H.G. nr. 1224 din 09.11.2004"Regulamentul cu privire la organizarea formării profesionale continue"	http://lex.justice.md/md/298278/	nelimitat

16.Anghel L., Florescu C., Zaharia R. *Marketing. Probleme. cazuri. teste.* Bucureşti. 1994	Biblioteca Naţională a Republicii Moldova	1 exemplar
17.*Antreprenoriat iniţierea afacerii*. coord. Bugaian L., Editura „Levinţa Angela", Chişinău. 2010.	Biblioteca Naţională a Republicii Moldova	5 exemplare
18.Bîrcă Alic. *Managementul Resurselor Umane* , ASEM. Chişinău. 2013	Biblioteca. Universitatea de Stat din Moldova	1 exemplar
19.Cum să-ţi înfiinţezi o afacere : Ghid practic pentru antreprenori. Multi Art. Chişinău. 2010	Biblioteca Naţională a Republicii Moldova	2 exemplare
20. Catîşev Elena. Jumiga Diana. *Ghidul antreprenorului*. CONTACT, 2012	Biblioteca Naţională a Republicii Moldova	1 exemplar
21.Cojuhari A. *Cercetări de marketing*. Editura Evrica. Chişinău. 2006	Biblioteca Naţională a Republicii Moldova	2 exemplare
22.Cole A. Gerald. *Management. Teorie şi practică*, Editura Ştiinţa. Chişinău. 2004	Biblioteca Naţională a Republicii Moldova	5 exemplare
23.Cotelnic A., *Managementul activităţii de producţie*. Editura „Evrica". Chişinău,2003	Biblioteca Naţională a Republicii Moldova	2 exemplare
24.Dobrotă. N. – coordonator, *Dicţionar de economie*, Editura Economică. Bucureşti. 1999.	Biblioteca Naţională a Republicii Moldova	1 exemplar
25.Olaru D., Soare C., *Managementul relaţiilor cu publicul şi maniere în management*, Editura	Biblioteca Universitatea de Stat din Moldova	5 exemplare

„Lumina", 2001.		
26.Popescu D., *Managementul afacerilor*, Editura Economică, Bucureşti, 2001.	Biblioteca Universitatea de Stat din Moldova	2 exemplare
27.Porojan D., Bisa C. *Planul de afaceri*. Editura „Irecson", Bucureşti, 2005.	Biblioteca Universitatea de Stat din Moldova	1 exemplar
28.Prutianu Ştefan, *Cercetări de marketing*. Polirom. Iaşi, 2002	Biblioteca Universitatea de Stat din Moldova	3 exemplare
29.Solean A., *Managementul micului business*. Chişinău, 2001	Biblioteca Naţională a Republicii Moldova	5 exemplare
30.Stutely Richard. *Planul de afaceri perfect*, Editura ARC, Chişinău,1999	Biblioteca Naţională a Republicii Moldova	5 exemplare
31.Şuleanschi S., Veveriţă V., *Primii paşi în afaceri*. Ghid pentru antreprenorii începători. Chişinău. 2009	Biblioteca Naţională a Republicii Moldova	4 exemplare
32.Uşurel Lucia, Balaban Ecaterina, Iabanji Iulia. *Taxe şi impozite pentru întreprinderile mici şi mijlocii*, proiectul ACED/USAID. Chişinău. 2012.	Biblioteca Naţională a Republicii Moldova	4 exemplare